

15. 5. 2007

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

„Nemravnou“ smluvní pokutu soud nesníží, ale rovnou zamítne

Smluvní pokuta jako právní institut je upravena především v ustanovení § 544 a následujících občanského zákoníku. Obsahem tohoto právního institutu je závazek účastníka zajišťovaného právního vztahu zaplatit určitou částku, byla-li porušena smluvní povinnost, k jejímuž zajištění smluvní strany tuto pokutu sjednaly.

Nárok na zaplacení smluvní pokuty vzniká i v případě, že v důsledku porušení povinnosti druhé smluvní straně nevznikla žádná škoda. Smluvní pokutu je třeba považovat za paušalizovanou náhradu škody. Věřitel proto není oprávněn domáhat se náhrady škody, která mu vznikla v důsledku porušení povinnosti, jejíž porušení je sankcionováno smluvní pokutou. Pokud se strany dohodnou, lze se v případě, že vzniklá škoda pokutu převyšuje, domáhat náhrady škody i nad rámec smluvní pokuty.

Občanský zákoník vyžaduje pro sjednání smluvní pokuty povinně písemnou formu, smluvní pokuta musí být určena přesnou částkou, nebo musí být určen způsob, jakým má být v případě porušení zajištěné povinnosti její výše vypočtena.

To, že na rozdíl od úpravy obchodního zákoníku soud ve vztahu ke smluvní pokutě sjednané podle občanského zákoníku nemá moderační právo (tj. právo pokutu snížit) neznamená, že by si smluvní strany mohly sjednat smluvní pokutu ve výši bez jakéhokoliv omezení. Účastníci jsou při sjednávání smluvní pokuty vždy omezeni ustanovením § 3 odst. 1 obč. zákoníku – dobrými mravy.

Kde jsou hranice aplikace ustanovení o dobrých mravech jako jakéhosi pseudomoderačního oprávnění soudu naznačuje rozsudek Nejvyššího soudu 33 Odo 805/2005, ze dne 21. 3. 2007. V posuzovaném případě odvolací krajský soud (ve shodě se soudem prvního stupně) dospěl k závěru, že ujednání účastníků o smluvní pokutě je platným právním úkonem. V dané věci byla konečná výše smluvní pokuty plně závislá na době, po kterou žalovaný nedostál povinnosti, již sám smluvně převzal. Výsledná výše smluvní pokuty byla důsledkem relativně dlouhé doby (dělené na několik etap), po kterou se průběžně navyšovala o jinak přiměřenou denní sazbu smluvní pokuty. Odvolací soud ale také zároveň dovodil, že smluvní pokuta za poslední sjednanou etapu je v rozporu s dobrými mravy, neboť žalobci již byla soudními rozhodnutími přiznána smluvní pokuta (na stejném skutkovém základě) za předešlé období a přiznání další částky vyplývající z ujednání o smluvní pokutě by tak neplnilo funkci satisfakční ani preventivní.

Nejvyšší soud v dovolacím řízení uzavřel, že zákonnou úpravu moderace nelze nahradit aplikací § 3 odst. 1 obč. zákoníku. Odvolací soud tím, že žalovanou část nároku posoudil jako výkon práva odporující dobrým mravům s odůvodněním, že mravná je jen ta část smluvní pokuty, která připadá na předchozí období prodlení (již přiznaná), žalobci částečně odepřel ochranu jeho práva na platně sjednanou smluvní pokutu. Ve skutečnosti tak svým rozhodnutím nepřipustně moderoval výši smluvní pokuty, když podle vlastní volné úvahy určil, jaká část nároku žalobce na smluvní pokutu je mravná a jaká část nikoli. Tímto tak nesprávně aplikoval § 3 odst. 1 ve vztahu k § 544 obč. zákoníku a proto byla věc vrácena zpět k projednání nižšímu soudu.

Z výše uvedeného plyne, že v případě, kdy soud dospěje k názoru, že výše smluvní pokuty je „nemravná“, celý nárok věřitele musí být zamítnut. Soud není tedy oprávněn k jakémukoli snížení smluvní pokuty, rozhodnutí soudu se řídí pravidlem „buď všechno nebo nic“.

Pavel Hejl

[WEINHOLD LEGAL](#)

© EPRAVO.CZ - Sbírka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Postoupení pohledávky na výživné jako novinka právní úpravy účinné od 1. 1. 2026](#)
- [Jak zahájit provoz mezinárodní letecké linky do České republiky \(EU\): právní požadavky pro aerolinky ze třetích zemí](#)
- [Mimořádné vydržení a vývoj judikatury Nejvyššího soudu](#)
- [Preventivně-sankční funkce náhrady nemajetkové újmy za porušení osobnostních práv pohledem Ústavního soudu](#)
- [Odštěpný závod zahraniční společnosti optikou NIS2: Jak správně určit velikost podniku?](#)
- [Zápis ochranné známky bez komplikací. Klíčem k úspěchu je kvalitní předběžná rešerše](#)
- [Zneužití práva na přístup podle GDPR](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 31. - létající pořizovatel ve světle nového stavebního zákona](#)
- [Právní povaha sítě elektronických komunikací - režim náhrady škody](#)
- [Náhrada ušlého nájemného při předčasném ukončení nájemní smlouvy na nebytové prostory](#)
- [Jak fungují plánovací smlouvy v reálných situacích \(2. díl\)](#)